

Fynske Arbøger 1974

BALTUS

MINOR

Borjodde

Medelfahrt

Fynske Årbøger 1974

Illustrationen på forsiden er hentet fra Samuel de Pufendorf: *Historie du regne de Charles Gustave*, 1697. Den fremstiller *stormen på Frederiksdde* den 24. oktober 1657, udførligt beskrevet i Å. F. Blombergs disputats „Fyns vilkår under svenskekrigene 1657–1660“, 1973.

Manuskripter, der ønskes optaget i årbogen, bedes sendt til *adjunkt Hans Henrik Jacobsen, Hyrdinden 5, 5270 Næsby*, til hvem også henvendelser i redaktionelle anliggender bedes adresseret. Skriftudvalget består af konsulent Å. Lauritsen, sognepræst Laust Kristensen, landsarkivar dr. A. Riising og adjunkt H. H. Jacobsen (redaktør).

Fynske Årbøger 1974

UDGIVET AF

HISTORISK SAMFUND FOR FYNS STIFT

ODENSE 1974

Indhold

H. H. Jacobsen: Fynsk disputats	7
E. Ladewig Petersen: Omkring stændermødet i Odense i februar 1657	14
Laust Kristensen: Tyveri og forholdsregler derimod i det 19. århundrede	37
M. Vesterdal: Folketingsvalgene i Verving i 1853	44
Vigand Rasmussen: Da Ærø skulle have en jernbane	60
Svend Frederiksen: Boghvede	78
V. J. Brøndegaard: Fynboen og boghveden	97
E. K. Westergaard: Prosekkage	104
Publikationer fra Landsarkivet for Fyn	116
Ny lokalhistorisk litteratur	117
Navneregister	124
Foreningsmeddelelser 1974	128

Publikationer fra Landsarkivet for Fyn

Landsarkivet for Fyn og hjælpemidlerne til dets benyttelse. Ved Anne Riising. Odense 1970. (kr. 28,75). Det er en summarisk oversigt over landsarkivets indhold pr. 1. januar 1968. Om senere afleveringer kan der rettes forespørgsel tillandsarkivet.

Fyns stifts kirkebøger. Odense 1972 (kr. 23,00). Fortegnelse over alle afleverede kirkebøger incl. til- og afgangslister og jævnførelsesregistre. For de fleste sogne er kirkebøgerne afleveret til ca. 1945.

Magistratsarkiver indtil 1868 i landsarkivet for Fyn. Odense 1973 (kr. 23,00). Omfatter købstadskommunale arkiver til 1868.

3. *Udskrivningskreds' arkiv 1788–1956.* Med indledning af Knud J. V. Jespersen. Odense 1970 (kr. 10,00). Indeholder fortegnelse over lægdsruller m. v. og en redegørelse for udskrivningsvæsenets historie. Lægdsrullerne er utilgængelige, til de er 80 år gamle.

Avnslev-Bovense kommunale arkiv 1803–1970. Odense 1973 (kr. 8,00).

Bogense kommunale arkiv 1869–1970. Odense 1973 (kr. 8,00).

Stikordsregister til fynske kommunalregistraturer. Odense 1973 (kr. 8,00). Alle landkommunale arkiver fra begyndelsen og købstadskommunale arkiver fra 1869 er opstillet efter samme system. Stikordsregistret er en nøgle til, i hvilke grupper man kan finde hvilke sager. – Tilgængelighedsbestemmelserne er anført i indledningen til de enkelte registraturer.

Alle priser er incl. moms. Publikationerne kan købes i boghandelen eller på landsarkivet.

Anne Riising.

Navneregister

- Simonsen, Johan 47 ~ Vedel, histori-
 ker 11
 Siø 61
 Skalbjergr 105 f
 Skamby 123
 Skarø 105
 Skeel, Christen, rigsråd 19, 22
 Skovby, Ærø 62, 74, 75
 Skovsgård, Langeland 82
 Skydebjerg-Orte 49, 53
 Skårup 123
 Slot, Peter, jordbruger, Uhrehoved
 66, 67
 Spodsbjerg 61
 Stenløse 53, 78
 Stokkeby 62, 74
 Stubberup 85
 Stærke, Erik, købmand, Ærøskøbing 66
 Svanninge 85, 123
 Svendborg 8, 61, 120, 123
 Søby, Ærø 61 ff
 Søby-Turup 121
 Søbysøgård 82
 Søllested 53
 Sønder-Nærå 53, 121
 Søndersø 123
 Sørensen, Thomas, boelsmand, Hønne-
 rup 50, 51, 52
 Tanderup 37 ff
 Teilman, Røsenørn, kammerherre,
 Nørholm 90
 Tetens, S., stiftsprovst 121
 Thomsen, Hans, Tommerup 45 - Ove,
 postmester, Assens 54 ff
 Thurø 105
 Tietgen, C. F. 108
 Tommerup 44 ff
 Torpegård, Sdr. Nærå 121
 Tranderup 62, 63, 74, 75, 77
 Tranekjær 80
 Trydemand, Hans Jørgen, folketings-
 mand, Fjelsted 46, 58
 Trøstrup-Korup 86, 88
 Tybrind 7
 Tåsinge 61, 105, 122
 Ubberud 78, 86, 87, 123
 Urup, Aksel, rigsråd 28
 Vedel, Emil, amtmand 108
 Vedtofte 53
 Veringe 44 ff, 86, 87, 88
 Vissenbjerg 86, 87, 105 f, 123
 Waidtløw, Peder Chr., Talleruplund
 53, 59
 Walther, Jens Jacobsen, gdr. Åsum
 91, 92, 94
 Wiborg, Christian, trompeter 26
 Wisbech, Chr., Kauslunde 49, 59
 With, K., skoleinspektør 94
 Witt, Jan de, nederl. rådspensionær
 17, 34
 Worm, Ole 123
 Ærø 60 ff, 105
 Ærøskøbing 61 ff
 Ørsted 53
 Østergaard, Hans Nielsen, lærer, Tom-
 merup, 45, 52, 58
 Aakjær, Kamma, konsulent 95
 Åsum 78, 88, 91 ff, 120

Foreningsmeddelelser 1974

Siden redaktionen af Fynske Årbøger 1973 sluttede, har Historisk Samfund for Fyns Stift haft følgende arrangementer:

Søndag den 19. august 1973 afholdtes Historisk Søndag på Langeland, hvor der om eftermiddagen var mulighed for at besøge følgende steder af historisk interesse: Sct. Bents kapel på Gåsetorvet i Rudkøbing; Langelands Museums udgravninger af vikingegravpladsen ved Stengade; Tryggelev kirke med en erobret svensk regimentsfane fra 1660 samt Magleby kirkebakke og Magleby Nor. Historisk interesserede langelændere orienterede om de førnævnte steders historie. Arrangementet blev besøgt af ca. 250 mennesker.

Lørdag den 25. august 1973 besøgte ca. 300 af samfundets medlemmer Arreskov, hvor lensgrevinde Schaffalitzky de Muckadell bød velkommen. Efter at museumsdirektør Oxenvad havde redegjort for herregårdens historie, var der lejlighed til at besøge de interessante bygninger, hvor baron Schaffalitzky de Muckadell med familie venligst viste rundt.

Lørdag den 23. marts 1974 afholdtes generalforsamling i Fyns Stiftsmuseum.

Denne samt det efterfølgende foredrag blev overværet af ca. 60 af samfundets medlemmer.

Museumsdirektør Oxenvad valgtes som dirigent.

Formanden indledte sin beretning med mindeord over fhv. landsarkivar Lindberg Nielsen, der i en årrække havde været medlem af skriftudvalget og repræsentantskabet, og malermester Poul Fredholm, Tåsinge, der ligeledes havde været medlem af repræsentantskabet i flere år. Formanden omtalte derefter det forløbne års arrangementer og rettede en tak til alle, der havde hjulpet til med arbejdet, samt til de bevilgende myndigheder. Formandens beretning godkendtes enstemmigt, efter at det kommende års udflugter var blevet omtalt.

Kassereren, bankdirektør Næør, fremlagde derpå regnskabet, der balance-rede. Det godkendtes enstemmigt.

Til repræsentantskabet genvalgtes sognepræst Laust Kristensen, Ejby; overbibliotekar Jørgen Meedom, Assens; museumsinspektør Erl. Albrechtsen, Odense; overpostbud Anders Jæger, Bogense; gdr. Svend Frederiksen, Åsum; adjunkt H. H. Jacobsen, Næsby; konsulent Åge Lauritzen, Ulbølle og museumsdirektør Niels Oxenvad, Odense. I stedet for restauratør Due Nielsen, Kerteminde, der ikke ønskede genvalg, valgtes lektor Hugo Madsen, Kerteminde. I afd. P. Fredholms sted valgtes vejmand Arne Hansen, Tåsinge.

Til revisorer genvalgtes bankbestyrer E. Lindegaard og bankprokurist Åge Sørensen, til revisorsuppleant bankassistent Due, Kerteminde.

Til forretningsudvalget nyvalgte urmager Alf Faxøe, Nyborg, i stedet for Lindberg Nielsen. Forretningsudvalget fortsatte i øvrigt uændret.

Foredragsholderen, oberst Lunding, havde dagen i forvejen meldt afbud på grund af sygdom, og Åge Lauritzen holdt derfor i stedet for et udmærket foredrag om: Undersøgelser foretaget ved Hedeby og Dannevirke – formodning om en kanal fra Hedeby til Ejderen.

Søndag den 16. juni afholdtes Historisk Dag på Midtfyn, hvor der om eftermiddagen var mulighed for at bese følgende historisk interessante lokaliteter: general H. H. Eickstedts kapel i Ringe kirke; Ringe Museum med det thottske epitafium fra 1617; Hovgård voldsted; kalkmalerierne i Sdr. Næså kirke; Møllehøj ved Ringstedgård; Kr. Kolds friskole ved Ryslinge; ved Ryslinge Højskole fortalte pastor Hansen om den røde danske malke race, der har sit udspring i Ryslinge. En række lokalhistorisk interesserede havde venligst stillet sig til rådighed ved orienteringen de forskellige steder. Ca. 120 af samfundets medlemmer deltog.

Torsdag den 23. maj 1974 var der tur til Jelling, hvor L. Nourup orienterede om de historiske mindesmærker, Grejsdalen og Vejledalen, hvor bogen imod planerne forlængst var sprunget ud. Der udgik busser fra Rudkøbing og Nyborg, og de ca. 120 deltagere spiste til middag på Munkebjerg.

Kommende tilbud

Vissenbjerg kommune vil tilbyde medlemmerne af Historisk Samfund for Fyn eksemplarer af restoplaget af Henning Niensens bog om Vissenbjerg, „Det fynske Itri“ til en favørpris af 22,- kr. Bestillingskupon vil blive udsendt med eftersommerprogrammet i august/september 1974.

Love for Historisk Samfund for Fyns Stift er trykt i Fynske Årbøger 1973 og tidligere årbøger.

Rudkøbing, juni 1974.

Jens Møllerup,
sekretær.

REPRÆSENTANTSKABETS MEDLEMMER

Museumsinspektør Erl. Albrechtsen, Odense
 Redaktør Edv. Andersen, Fåborg
 Lektor Åge Blomberg, Langesø
 Museumsinspektør A. Dencker-Jensen, Vester Skerninge
 Urmager Alf Faxøe, Nyborg
 Gdr. Svend Frederiksen, Åsum
 Gårdejer Rasmus Halsted, Glamsbjerg
 Vejmand Arne Hansen, Tåsinge
 Sognepræst O. J. Hansen, Ryslinge
 Overbibliotekar J. Holck, Assens
 Adjunkt H. H. Jacobsen, Næsby
 Overpostbud Anders Jæger, Bogense
 Sognepræst Laust Kristensen, Ejby
 Cand. jur. fru Johanne Larsen, Skårup
 Konsulent Åge Lauritsen, Ulbølle
 Lektor Hugo Madsen, Kerteminde
 Museumsinspektør Ove Marcussen, Svendborg
 Overbibliotekar Jørgen Meedom, Assens
 Overlærer Jens Møllerup, Rudkøbing
 Afdelingsleder Søren Mørch, Lindved
 Bankdirektør Erik Nærø, Odense
 Museumsdirektør N. Oxenvad, Odense
 Landsarkivar, dr. A. Riising, Odense
 Overlærer J. Weber, Marstal.

FORRETNINGSUDVALGET

Konsulent Åge Lauritsen, Ulbølle, formand (ads.: Gl. Station, 5762 Vester Skerninge)
 Museumsdirektør N. Oxenvad, Odense, næstformand
 Bankdirektør Erik Nærø, Odense, kasserer
 Overlærer J. Møllerup, Rudkøbing, sekretær (ads.: Kibshavevej 10, 5900 Rudkøbing)
 Adjunkt H. H. Jacobsen, Næsby, redaktør (ads.: Hyrdinden 5, 5270 Næsby)
 Museumsinspektør Erl. Albrechtsen, Odense
 Urmager Alf Faxøe, Nyborg
 Sognepræst Laust Kristensen, Ejby
 Cand. jur., fru Johanne Larsen, Skårup
 Afdelingsleder Søren Mørch, Lindved
 Landsarkivar, dr. A. Riising, Odense
 Skriftudvalget består af Åge Lauritsen, Laust Kristensen, A. Riising og H. H. Jacobsen (redaktør).
 Manuskripter sendes til redaktionens adresse: Hyrdinden 5, 5270 Næsby.

KASSEREGNSKAB FOR ÅRET 1973

INDTÆGTER	
Kontingenter	26.155,00
<i>Tilskud:</i>	
Ministeriet f. kulturelle Anliggender	3.000,00
Kerteminde Kommune 1973/74	100,00
Middelfart 1973/74	150,00
Svendborg 1972/73	150,00
Diverse	325,00
	<hr/>
	3.725,00
Salg af bøger	1.655,50
Indvundne renter	451,22
Overskud ved udflugter	384,08
	<hr/>
	32.370,80

UDGIFTER	
Bogtrykkeri, kliché og duplikering	19.174,10
Foredrags- og forfatterhonorar	1.450,00
Udsendelse, porto, telefon m. v.	3.105,67
Forsikringer	151,00
Generalforsamling og andre møder	191,45

Gaver	137,45
Meromsætningsafgift	1.018,00
	<hr/>
	25.227,67

Beholdninger:	pr. 1972	pr. 1973
Kasse	478,15	117,90
Bank	9.985,57	17.488,95
Giro	0,00	0,00
	<hr/>	<hr/>
	10.463,72	17.606,85

Overskud i 1973	7.143,13
	<hr/>
	32.370,80

Ovenstående regnskab er fundet i overensstemmelse med bøgerne, som vi har revideret. Beholdningerne er forevist os.

Odense, den 4. februar 1974.

Aage Sørensen *F. Lindegaard*

Odense, den 14. februar 1974.

Erik Nørø

TILBUD

(bestilling sendes til adjunkt H. H. Jacobsen, Hyrdinden 5, 5270 Næsby)

Årbog for <i>Odense og Assens amter</i> 1924–34, 1936–38, i alt	15,00
Enkelte hæfter	2,00
Registerhæfte til årbøgerne 1913–25	1,00
Årbog for Historisk Samfund for <i>Svendborg amt</i> 1919, 1920, 1922, 1924–31, 1933–37, i alt	15,00
Enkelte hæfter	2,00
Årbog for Historisk Samfund for <i>Fyns Stift</i> :	
1939–56 (÷ 1943, 1945), pr. årgang	5,00
1960–63 (÷ 1957, 1958, 1959, 1961), pr. årgang	10,00
1964–66, pr. årgang	15,00
1967 ff, pr. årgang	20,00
Jacob Madsens Visitatsbog, 3 hæfter (2. hæfte udsolgt)	4,00
Enkelte hæfter	1,00
Ejnar Pedersen: Friedrich Bagger til Juulskov	3,00
Albert Thomsen: Avnslev-Bovense Sognes Historie	3,00
Løgstrup: Danmarks ældste Præstegaard, Bidrag til Nyborg Bys Historie	1,00
Balslev: Fra fynske Præstegaarde	5,00
Jørgen Hæstrup: Våbenmodtagelser på Fyn under besættelsen	3,00
H. H. Jacobsen: Historikeren Vedel Simonsen til Elvedgaard	10,00
Svend Frederiksen: Aasum – træk af sognets historie	15,00
K. J. Jensen: Nyborg under besættelsen, 180 s. ill.	13,80
H. Kirchhoff: Oprøret i Svendborg, august 1943 (særtryk)	3,50
Dalum Sogns historie v. Jacob Hansen og Knud Mortensen, 4 bd., ialt ..	40,00
Danmarks Riges Breve, Fyn og Lolland Falster II 1–3, pr. hæfte	1,00
C. A. Christensen: Historiske Oversigter til Danmarks Riges Breve, 1. hæfte	0,50

NYT TILBUD

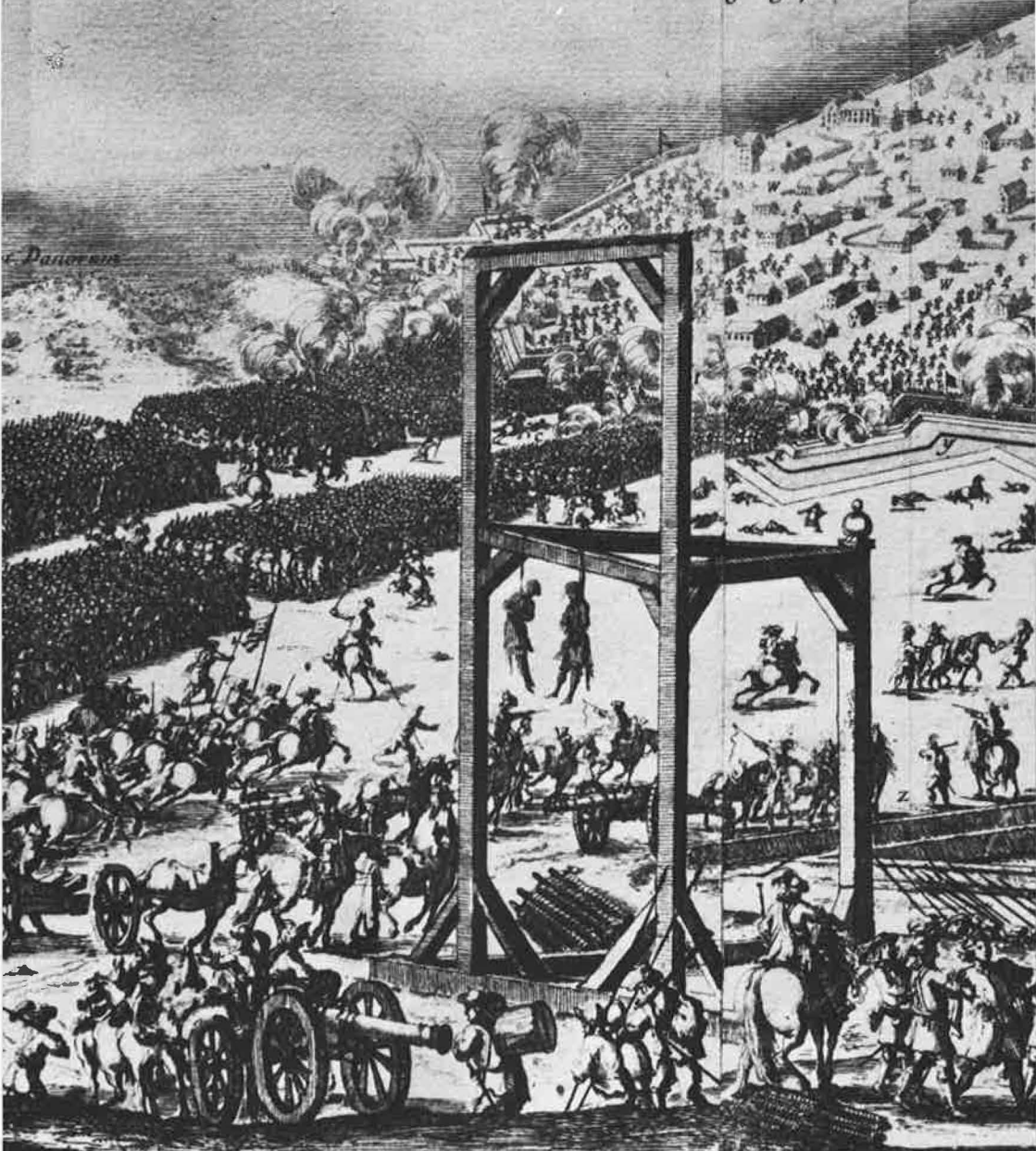
M. Vesterdal: *Giersings Realskole*, 60 sider.

M. Vesterdals skildring af Giersings Realskole i årtierne før og efter århundredskiftet (Fynske Årbøger 1973) er fremstillet som særpublikation, der kan erhverves af medlemmer til en pris af 8 kr.

Bestilling sendes til adjunkt H. H. Jacobsen, Hyrdinden 5, 5270 Næsby.

P A R S

*Castellum minus vbi 3500. milia Da
se receperant sed re desperata Sueco
fidei se permittebant.*

Fynske Årbøger 1974